

การสื่อสารทางยุทธศาสตร์ การสื่อสารองค์กรและการปฏิบัติการ ข่าวสารกับความท้าทายในอนาคต

Strategic Communication, Corporate Communication and
Information Operations with a Challenge in the Future.

นาวาเอก พงษ์ศักดิ์ ทองไสย ร.น.

Capt Pongsak Tongesai RTN

ประจำหน่วยบัญชาการนาวิกโยธิน

Regular at Royal Thai Marine Corps

นักศึกษาวิทยาลัยเสนาธิการทหาร รุ่นที่ ๖๒

บทคัดย่อ

เพื่อเตรียมความพร้อมจากความก้าวหน้า และความรวดเร็วในการเปลี่ยนแปลง ของเทคโนโลยี ในการปฏิบัติการของการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ (SC) และการปฏิบัติการข่าวสาร (IO) ที่ต้องดำเนินการควบคู่กันและมีผลกระทบอย่างมีนัยยะสำคัญต่อการปฏิบัติการ การสร้างความเข้าใจและศึกษาอย่างถ่องแท้เพื่อนำการปฏิบัติการทั้งสองมา สร้างความสมดุล สร้างกระบวนการสื่อสารได้อย่างต่อเนื่อง มีเอกภาพทั้งระดับผู้บังคับบัญชา ผู้ปฏิบัติการ ผู้รับสาร และสนับสนุนประโยชน์ซึ่งกันและกันในทุกสถานะ ตั้งแต่ภาวะปกติจนถึงภาวะสงครามได้อย่างประสานสอดคล้องกันทุกระดับ ทำให้ต้องมีการพัฒนา แนวทางกระบวนการปฏิบัติรวมถึงการปรับโครงสร้างการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ การสื่อสารองค์กรและการปฏิบัติการข่าวสารของกองทัพ การพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลในสาขาปฏิบัติการต่าง ๆ ทั้งด้านองค์บุคคล องค์วัตถุ และองค์ยุทธวิธี การพัฒนาแนวความคิดในการปฏิบัติการ SC และ IO ไปสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหารของกองทัพ ทั้งการทำสงครามและนอกเหนือจากการทำสงครามได้อย่างเป็นรูปธรรม พร้อมสามารถรองรับภารกิจได้หลายรูปแบบ (Multi-Purpose) และมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผนปฏิบัติการต่าง ๆ อย่างจริงจังเพื่อความสำเร็จของการปฏิบัติการ SC และ IO ในยุคปัจจุบันและอนาคต

คำสำคัญ: การสื่อสารทางยุทธศาสตร์, การปฏิบัติการข่าวสาร

Abstract

The preparation of progress and rapid change of technology in the implementation of the Strategic Communication (SC) and Information Operations (IO) operations, that must be performed concurrently and have a significant impact on the operations. Understanding clearly and study of operations for balancing to create and organize process of communication with both levels Supervisors and Operators continually. Managing and developing process of operation how to transmit and receiving messages. Supporting mutual benefits in all conditions with efficiency. Harmonize at every level of operators, event in normal or war situation. Restructuring Strategic communication corporate communications and military news operations. Improving personnel capacities in various fields of operation, including human, material, and tactical. The development of operational concepts SC and IO to support military operations, both the war and beyond the war can be concrete. And can support many types of missions (Multi-Purpose), and the achievement of the action plans that have been seriously implemented for the success of current and future SC and IO operations.

Keywords: Strategic Communications, Information Operations

บทนำ

จากเปลี่ยนแปลงการพัฒนาการติดต่อสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้เกิดความเจริญเติบโตแบบก้าวกระโดดและความก้าวหน้าต่อมิติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยี การทหาร และวัฒนธรรมต่าง ๆ ฯลฯ รวมไปถึงความรวดเร็วในการกระจายของข่าวสารไปทั่วทุกมุมโลก ไม่ว่าจะอยู่พื้นที่ใด เมือง ชนบท ก็สามารถที่จะรับรู้ เข้าถึงได้ พลังอำนาจของการสื่อสารจะเป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบอย่างรวดเร็วและกว้างขวางอันเป็นผลสืบเนื่องจาก การพัฒนาและความก้าวหน้าของระบบสารสนเทศ ซึ่งผู้คนเรียกกันว่ายุค “โลกาภิวัตน์ (Globalization)” ดังนั้นในยุคนี้จึงเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร (Information Age) ที่ไร้พรมแดนอย่างแท้จริง และจากบริบทการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ ที่ส่งผลให้ข้อมูลข่าวสารปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว และซับซ้อนดังกล่าว ทำให้กองทัพต้องให้ความสนใจและปรับตัวครั้งใหญ่ทั้งในเรื่องหลักนิยม แนวคิด และแนวทางการปฏิบัติการด้านข้อมูลข่าวสาร เพื่อปฏิบัติการและสื่อสารกับกำลังพล ประชาชน และสังคมโลก ตั้งแต่ภาวะปกติจนถึง

ภาวะวิกฤติหรือมีความขัดแย้ง โดยการใช้ การสื่อสารทางยุทธศาสตร์ การสื่อสารองค์กรและการปฏิบัติการข่าวสารเพื่อรองรับกับความท้าทายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

บทความนี้จะแสดงถึง ความหมาย แนวความคิด ความเชื่อมโยง และความท้าทาย การดำเนินการใช้การสื่อสารทางยุทธศาสตร์ การสื่อสารองค์กรและการปฏิบัติการข่าวสาร ในยุคของข้อมูลข่าวสาร ที่มีวิวัฒนาการและพัฒนาการที่ก้าวกระโดดอย่างรวดเร็ว กระจายไปทั่วทุกมุมของโลกด้วยวิธีการหลากหลาย และส่งผลกระทบที่คาดไม่ถึงต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งระดับ ยุทธศาสตร์ ยุทธการ และยุทธวิธี รวมถึงประชาชนในประเทศ และการเตรียมพร้อมของกองทัพในการดำเนินนโยบายเพื่อใช้เครื่องมือเหล่านี้ในการรองรับ และรับมือกับภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

การสื่อสารทางยุทธศาสตร์ การสื่อสารองค์กรและการปฏิบัติการข่าวสาร

การสื่อสารทางยุทธศาสตร์ (Strategic Communications : SC) นับตั้งแต่ 10 September 2002 สหรัฐอเมริกา ได้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อบริหารจัดการการปฏิบัติการเกี่ยวกับการสื่อสารภาพรวม และต่อมา ค.ศ. ๒๐๐๖ ที่สหรัฐฯ (Joint Pub 3 -13, 2006) ได้ออกหลักนิยมการปฏิบัติการข่าวสารอย่างเป็นทางการ และได้ให้กำลังพลในหน่วยและหลักสูตรต่าง ๆ ได้เรียนรู้และทำความเข้าใจถึงหลักการ ขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ องค์ความรู้ดังกล่าวได้กระจายไปยังกองทัพประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกอย่างรวดเร็วรวมถึงกองทัพไทย และในเวลาหลังจากนั้นไม่นาน เดือนสิงหาคม ค.ศ. ๒๐๐๘ รัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกา โดยนาย Robert T. Hastings Jr. ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ ด้านกิจการสาธารณะได้เผยแพร่เอกสารเรื่อง “หลักการการสื่อสารทางยุทธศาสตร์: Strategic Communication” ที่อธิบายถึง “การประสานภาพระหว่าง การกระทำ กิจกรรม กับการพูด ให้ได้ผลตามที่ต้องการ” และปัจจุบันการดำเนินการการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ และการปฏิบัติการข่าวสารดังกล่าวได้สอดคล้องประสานกันอย่างมีนัยยะสำคัญ

การสื่อสารทางยุทธศาสตร์: SC ได้รับการถ่ายทอดและศึกษามากขึ้นในกองทัพไทยในห้วงที่ผ่านมา การสื่อสารทางยุทธศาสตร์ (พล.ท. วิชัย ชูเชิด, ๒๕๖๓) บ่งบอกถึงการกำหนดนโยบายและแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งในระดับชาติจะมุ่งเน้นไปที่ความมั่นคงและการป้องกันประเทศ และในส่วนเอกชนมุ่งเน้นไปที่ความอยู่รอดขององค์กรเอกชนของตนเป็นหลัก และ SC เป็นเครื่องมือสำคัญของการปฏิบัติการทางทหารทุกรูปแบบ (พล.ท. อภิศักดิ์ สมบัติเจริญนนท์, ๒๕๖๔) เกิดจากการบูรณาการเครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ เพื่อดำเนินการให้ตอบสนองนโยบายของรัฐบาล โดยมีความแตกต่างกับ IO ที่เป็น

เครื่องมือสนับสนุนการปฏิบัติการของ SC ที่มักปฏิบัติอยู่ในกองทัพโดยมีเป้าหมายเฉพาะ หากจะกล่าวถึงหลักการแล้ว ทั้ง SC และ IO มีหลักการเดียวกันแต่ใช้เครื่องมือคนละอย่างกัน และไม่ใช่ทุกหน่วยต้องปฏิบัติในเรื่องเดียวกันแต่ให้ทุกหน่วยปฏิบัติด้วยเครื่องมือตนเองที่มีอยู่ โดยมีผู้รับผิดชอบเพื่อกำหนดทิศทางให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันโดยมีเป้าหมายสุดท้าย (END) คือบรรลุวัตถุประสงค์ผลประโยชน์แห่งชาติ หรืออาจกล่าวได้ว่า SC เป็นทั้งศาสตร์เชิงบูรณาการจาก ศาสตร์การสื่อสาร การจัดการ การข่าว และจิตวิทยา ที่สร้างความแข็งแกร่งให้ฝ่ายเราและการทำให้ฝ่ายตรงข้ามอ่อนแอเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนทั่วโลก รัฐบาลสหรัฐ ฯ (Joint Pub 5-0, 2011) โดยรัฐบาลกลาง กระทรวงกลาโหม หรือหน่วยงานของเหล่าทัพต่าง ๆ ของสหรัฐได้พยายามในการทำความเข้าใจ และการปฏิบัติต่อกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายหลักในการสร้างเสริมความเข้มแข็ง ก้าวหน้า หรือรักษาสภาวะความเกื้อกูลต่อผลประโยชน์นโยบาย วัตถุประสงค์แห่งชาติของรัฐบาลสหรัฐ โดยการใช้โครงการ แผนงาน ข้อความที่ประสานสอดคล้องกับเครื่องมือพลังอำนาจของชาติที่ประกอบด้วย การทูต ข้อมูลข่าวสาร การทหาร และเศรษฐกิจ (DIME) และ หน่วยงานที่เป็นหน่วยหลักในการสนับสนุนการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ คือ กองทัพของสหรัฐ ฯ โดยใช้รูปแบบการปฏิบัติการข่าวสาร (Information Operations: IO) กิจการสาธารณะ (Public Affairs: PA) และกลาโหมสนับสนุนต่อการทูตสาธารณะ (Defense Support Public Diplomacy: DSPD) และการสื่อสารทางยุทธศาสตร์จะอยู่ในการวางแผนการปฏิบัติการทางทหารในทุกโอกาสตั้งแต่ยามปกติไปจนถึงการปฏิบัติการขนาดใหญ่ สำหรับประเทศไทยโดย ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ (ศศย.สปท., ๒๕๕๙) ได้ให้นิยามการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ไว้ว่า “ความพยายามของรัฐบาลในการปฏิบัติการที่มุ่งต่อการทำความเข้าใจและปฏิบัติต่อเป้าหมายสำคัญเพื่อเสริมสร้างหรือรักษาสภาวะการณ์ หรือเงื่อนไขที่สนับสนุนผลประโยชน์นโยบาย และวัตถุประสงค์ของรัฐบาล โดยอาศัยการใช้โครงการ แผนงาน หัวข้อ ข้อความ และผลผลิตที่ประสานสอดคล้องกับการปฏิบัติทุกส่วนในมิติพลังอำนาจแห่งชาติ”

การสื่อสารองค์กรและการปฏิบัติการข่าวสาร (Corporate Communications and Information Operations : IO) หลายคนคุ้นเคยกับการปฏิบัติการข่าวสาร (IO) และอาจแปลกใหม่กับ การสื่อสารองค์กรและการปฏิบัติการข่าวสาร ซึ่งเป็นคำที่ใช้ใน กองทัพเรือ ที่หมายถึงการสื่อสารองค์กร ปฏิบัติในภาวะปกติ และการปฏิบัติการข่าวสารที่ปฏิบัติในภาวะไม่ปกติหรือสงคราม (กองทัพเรือ, ๒๕๖๔) แต่อย่างไรก็ดีแล้วแต่กรอบการปฏิบัติก็ยังคงยึดแนวทางการปฏิบัติการข่าวสารเช่นเดียวกับเหล่าทัพต่าง ๆ การปฏิบัติการข่าวสารได้มีเอกสารและตำราต่าง ๆ ทั้งในประเทศ และ

ต่างประเทศได้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย แต่อย่างไรก็ตามก็ไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก ในเอกสาร Joint Chief of staff. JP3 – 13, ได้ให้ความหมายว่า การบูรณาการขีดความสามารถทั้งมวลทางทหาร (IRCs) เข้าด้วยกัน และดำเนินการใช้ตลอดห้วงเวลาที่มีการปฏิบัติการทางทหาร เพื่อจะมีอิทธิพล ขัดขวาง ทำลาย หรือการช่วงชิงขีดความสามารถในการตัดสินใจและแบ่งปันผลการตัดสินใจของฝ่ายข้าศึก และในขณะเดียวกันต้องมีขีดความสามารถป้องกันระบบการตัดสินใจของฝ่ายเราด้วย สำหรับกองทัพไทย โดยศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ (ศศย.สปท.) ได้ให้ความหมายการปฏิบัติการข่าวสารไว้ว่า “การสนธิการปฏิบัติต่าง ๆ ที่มุ่งสร้างผลกระทบหรือมีอิทธิพลต่อข้อมูล ข่าวสารสารสนเทศ ระบบข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ กระบวนการคิด หรือกระบวนการตกลงใจของฝ่ายตรงข้ามหรือกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ (ทั้งที่กระทำโดยมนุษย์และระบบอัตโนมัติ) ขณะเดียวกันก็เป็นการปฏิบัติเพื่อป้องกันไม่ให้ฝ่ายตรงข้ามกระทำต่อฝ่ายเราในลักษณะเดียวกัน” จะเห็นว่านับตั้งแต่หลักนิยมการปฏิบัติการข่าวสารได้เผยแพร่มาตั้งแต่ ค.ศ. ๒๐๐๓ จนถึงปัจจุบัน ความสำคัญของการปฏิบัติการข่าวสารยิ่งทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้นเสมอมา

ขีดความสามารถและความสัมพันธ์ การสื่อสารทางยุทธศาสตร์ การสื่อสารองค์กร และการปฏิบัติการข่าวสาร

อาจจะกล่าวได้ว่าขีดความสามารถ การสื่อสารทางยุทธศาสตร์ และการปฏิบัติการข่าวสาร มีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกัน จากการศึกษาคู่มือ Commander’s Handbook for Strategic Communication and Communication Strategic, Version 3.0 US Joint Forces Command Joint Warfighting Center, 24 June 2010 และ (Joint Pub 5-0, 2011) ได้กำหนดขีดความสามารถของการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ เป็นไปตามที่ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ (ศศย.สปท., ๒๕๕๙) ได้นำมาเป็นแนวทางในการ กำหนดขีดความสามารถของการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ (Strategic Communication Capability of STRATCOM) โดยได้ แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่

๑) **ขีดความสามารถหลัก (Core Capabilities)** ของการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ทางเลือกการป้องกันที่อ่อนตัว การแสดงกำลัง ข่าวสารทางทัศนะ (รวมถึงภาพถ่ายการรบ)

๒) **ขีดความสามารถสนับสนุน (Supporting Capabilities)** ของการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ประกอบด้วย ปฏิบัติการข่าวสาร และขีดความสามารถของการปฏิบัติการข่าวสาร ที่สนับสนุนโดยตรง (สงครามอิเล็กทรอนิกส์ การปฏิบัติการเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การปฏิบัติการจิตวิทยา การโจมตีทางวัตถุ การปฏิบัติการระหว่างพลเรือนกับทหาร กลาโหมสนับสนุนต่อการทูตสาธารณะ กิจการสาธารณะ) ใช้เพื่อ ทำให้การสื่อสารทางยุทธศาสตร์บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

๓) **ขีดความสามารถที่เกี่ยวข้อง (Related Capabilities)** ของการสื่อสารทางยุทธศาสตร์คือ ขีดความสามารถที่เกี่ยวข้องของ STRATCOM คือ สังคม ออนไลน์ (Social Media) โครงข่ายการสร้าง Media ที่มีการตอบสนอง ทางสังคมได้หลายทิศทาง เป็นโครงร่าง (Framework) ทางสังคม และ Internet ของการสร้างสื่อโดยทุกคนเพื่อทุกคน ซึ่งหมายถึงสังคมออนไลน์

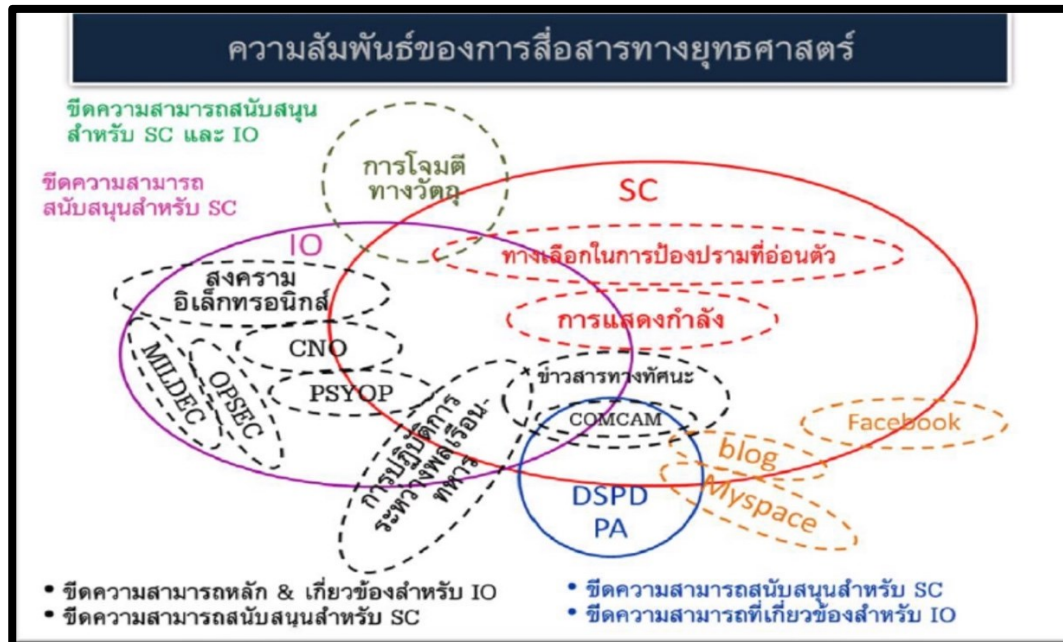
สำหรับการปฏิบัติการข่าวสาร ขีดความสามารถในการปฏิบัติการข่าวสารนั้นในทุก Joint Doctrine และเอกสารของกองทัพอากาศ เหล่าทัพต่าง ๆ ได้แบ่งเป็น ๓ ส่วนหลักแนวทางเดียวกันคือ

๑) **ขีดความสามารถหลัก (Core capabilities)** หมายถึงความจำเป็นที่ต้องกระทำเพื่อให้เกิดผลขั้นวิกฤติในการปฏิบัติการ และป้องกันขัดขวางการปฏิบัติการของฝ่ายตรงข้าม ซึ่งประกอบด้วย ๕ สาขาหลัก คือ การปฏิบัติการจิตวิทยา (Psychological Operations: PSYOP) การลวงทางทหาร (Military Deception : MILDEC) การรักษาความปลอดภัย (Operation Security: OPSEC) การสงครามอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Warfare: EW) และการปฏิบัติการเครือข่ายไซเบอร์ (Cyber Network Operations: CNO)

๒) **ขีดความสามารถเพื่อสนับสนุน (Supporting Capabilities)** หมายถึงเป็นการสนับสนุนการปฏิบัติการหลัก ประกอบด้วย ๕ สาขาหลัก คือ การประกันข่าวสาร (Information Assurance) การรักษาความปลอดภัย (Physical Security) การโจมตีทางกายภาพ (Physical Attack) การต่อต้านข่าวกรอง (Counter- intelligence) และการถ่ายภาพการรบ (Combat Camera)

๓) **ขีดความสามารถที่เกี่ยวข้อง (Related Capabilities)** หมายถึงขีดความสามารถที่ประกอบด้วย ๓ สาขาหลัก คือ การประชาสัมพันธ์ (Public Affairs: PA) การปฏิบัติการกิจการพลเรือน (Civil Military Operations: CMO) กลาโหมสนับสนุนการทูตสาธารณะ (Defense Support to Public Diplomacy : DSPD)

สำหรับความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงนั้น สามารถที่จะสรุปความสัมพันธ์ ระหว่าง SC, IO และการปฏิบัติทางทหารอื่น ๆ ได้ดังแผนภาพ

แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง SC, IO และการปฏิบัติทางทหารอื่น ๆ (ภาพโดย น.อ.นิวัติ เนียมพลอย)

(ที่มา : Commander' s Handbook for Strategic Communication and Communication

Strategic, Version 3.0, US Joint Forces Command Joint Warfighting Center, 24 June 2010,

หน้า II – 6)

นอกจากนี้ด้วยความทันสมัยของเทคโนโลยีและวิวัฒนาการสื่อสารที่ทำให้เกิดรูปแบบของการปฏิบัติการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีหลักการ แนวคิดและการใช้ในการปฏิบัติการทางทหาร เอกชน และในสังคมทั่ว ๆ ไปอีกมากมาย โดยสามารถนำตัวอย่างการดำเนินการดังกล่าว และสามารถเปรียบเทียบขีดความสามารถทางการสื่อสารรูปแบบหลัก ๆ ได้ ดังตารางนี้

	วัตถุประสงค์ (Purpose)	หน้าที่ (Function)	เป้าหมาย (Target)	ผลกระทบ (Effect)	มิติ (Dimension)	ขีดความสามารถ สนับสนุน
SC (การ สื่อสารทาง ยุทธศาสตร์)	สร้าง รักษาพลั งร่วม หรือปกป้อง สภาวะที่ฝ่ายเรา ต้องการ	รวมความพยายาม และการสนธิพลัง อำนาจแห่งชาติ	ผู้รับสารหลัก	เข้าใจและ ปฏิบัติตาม	การรับรู้ (Cognitive)	PA, IO, DSPD (ประสานแผน ประเด็นหลัก ข่าวสาร ให้สนธิ กับกำลังอำนาจ แห่งชาติ)
IO (การ ปฏิบัติการ ข่าวสาร)	สร้างอิทธิพล เบี่ยงเบน บิดเบือน ขัดขวางการ ตัดสินใจของคน และเครื่องมือของ ฝ่ายตรงข้าม	บูรณาการขีด ความสามารถและ กิจกรรมเสริม	การตัดสินใจ ของคนและ เครื่องมือฝ่าย ตรงข้าม	มีอิทธิพล บิดเบือน รบกวน ขัดขวาง	กายภาพ (Physical) การรับรู้ (Cognitive) ข่าวสาร (Information)	EW, CNO, PSYOP, MILDEC, OPSEC
PA (กิจการ สาธารณะ)	ให้ความรู้ แจ้งให้ สาธารณะรับทราบ และป้องปรามฝ่าย ตรงข้าม	สื่อสารข้อเท็จจริง ตามห้วงเวลาที่ เหมาะสม	สาธารณะ ขน ทั้งภายใน และภายนอก ประเทศ	แจ้งให้ทราบ และป้องปราม	การรับรู้ (Cognitive)	นำเสนอข่าวสาร คุมการสื่อสาร สาธารณะและ กิจกรรมเพื่อ สังคม
DSPD (การ สนับสนุน ด้านการทูต สาธารณะ)	สนับสนุนการทูต สาธารณะของ รัฐบาล	สนับสนุน วัตถุประสงค์และ นโยบาย ต่างประเทศ	ผู้รับสาร ต่างชาติและ ผู้แสดงความ ความเห็น	แจ้งให้ทราบ เข้าใจและมี อิทธิพล	การรับรู้ (Cognitive)	กิจกรรมและ มาตรการของ กลาโหม

ตารางเปรียบเทียบขีดความสามารถทางการสื่อสารต่าง ๆ

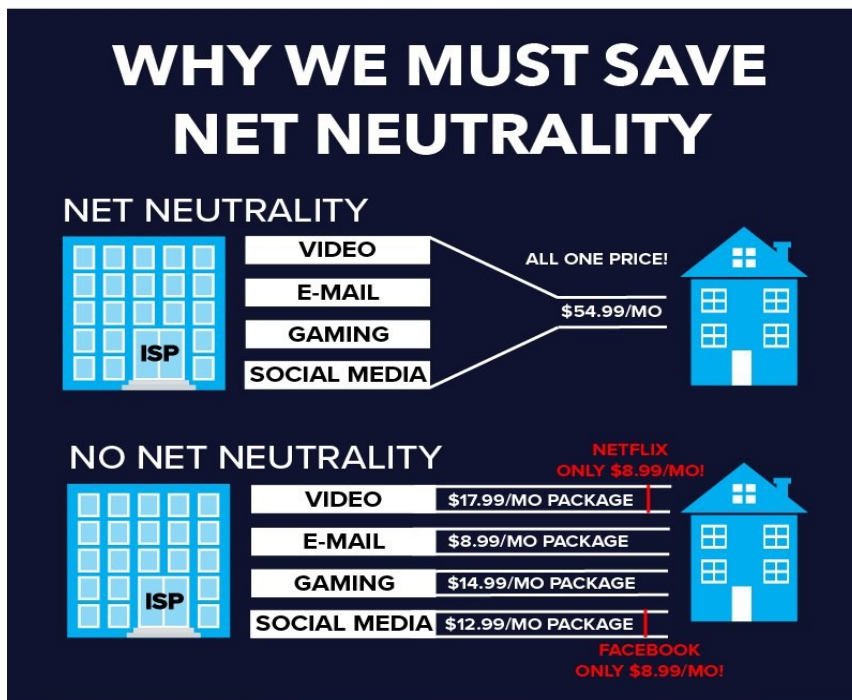
(ที่มา : U.S.Joint Forces Command. Strategic Communication, 2010, Page II-1)

ความท้าทายในอนาคต ของ SC & IO

แม้ในบริบทสังคมไทยจะมีความเข้าใจในเรื่อง SC & IO แตกต่างกันไป แต่ก็ต้องให้ความสนใจและเข้าใจกับสองสิ่งนี้อย่างจริงจัง เนื่องจากปัจจุบันด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย จึงทำให้มาเกี่ยวข้องกับทุกคนไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่งในปัจจุบันและอนาคต เทคโนโลยีสารสนเทศ โซเชียลมีเดีย (Social Media) กลายเป็นสิ่งจำเป็นและเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตและการดำรงอยู่ของมนุษย์มากขึ้น และกลายเป็นความท้าทายที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

ความท้าทายจากพลวัตของเทคโนโลยีดิจิทัล: Challenges from the Dynamics of Digital Technology.

จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่หยุดยั้ง ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และการทหารอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การปฏิบัติการของ SC และ IO จึงต้องแสวงประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเพื่อให้เท่าทันการปฏิบัติการในรูปแบบต่าง ๆ และผู้ที่ไม่หวังดีต่อประเทศชาติ โดยแฝงเล็งในเรื่อง ความเท่าทันเทคโนโลยีที่ก้าวกระโดด (ม.มหิดล, ๒๐๑๙) เช่น เทคโนโลยีอุปกรณ์เคลื่อนที่เพื่อการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตแบบทุกที่ทุกเวลา การประมวลผลแบบคลาวด์ (Cloud computing) การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data Analytics) การเชื่อมต่อของสรรพสิ่ง (Internet of Things) การพิมพ์สามมิติ (3D Printing) และเทคโนโลยีความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (Cyber Security) เป็นต้น ซึ่งเทคโนโลยีที่ก้าวกระโดดดังกล่าวจะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในเรื่อง การแพร่ระบาดของภัยไซเบอร์ การใช้ระบบอัจฉริยะ (Smart Everything) กับชีวิตประจำวัน การแข่งขันด้วยข้อมูลและนวัตกรรม และการเปลี่ยนโครงสร้างกำลังคนทั้งภาครัฐและเอกชน และรวมถึงเทคโนโลยีดิจิทัลที่จะส่งผลกระทบต่อความท้าทายในศตวรรษที่ ๒๑ (Thaidigizen.com, 2018) ที่สำคัญคือ ๑. การมีช่องว่างของดิจิทัล ที่เกิดจากทักษะความรู้ เมือง ชนบท คนรวย คนจน ภาษา เป็นต้น ๒. ความเป็นกลางของเครือข่าย โดยมีประเด็นสำคัญคือ การห้ามบล็อก (No Blocking) การห้ามลดความเร็ว (No Throttling) และการห้ามให้สิทธิพิเศษด้วยการจ่ายเงิน (No paid prioritization)

แผนภาพเปรียบเทียบแพ็คเกจบริการอินเทอร์เน็ตแบบเป็นกลางของเครือข่ายและแบบไม่มี
(ที่มา : www.thaidigizen.com)

๓. ระบบลิขสิทธิ์กับวัฒนธรรมเสรี ที่ต้องมุ่งเน้นรักษาผลประโยชน์ของผู้สร้างสรรค์ผลงานโดยไม่บั่นทอน ศักยภาพของอินเทอร์เน็ตในการเข้าถึงความรู้ ๔. การฟิเตอร์บับเบิล (Filter Bubble) และข่าวลวง (Fake News) ที่เป็นอันตรายต่อประชาธิปไตย ซึ่งกำลังปรากฏไปทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ตัวอย่างที่น่าสนใจยิ่ง เมื่อไม่นานมานี้ได้มีภาพยนตร์สารคดีจากเน็ตฟลิกซ์ (Netflix) เรื่อง “The Great Hack” ที่ได้ถ่ายทอดเรื่องราวการใช้ประโยชน์จากโซเชียลมีเดียอย่าง เฟซบุ๊ก (Facebook) ของบริษัทที่ปรึกษาทางการเมืองที่มีที่ตั้งที่ประเทศอังกฤษชื่อ “เคมบริดจ์ แอนาเลติก้า” (Cambridge Analytica) ในการรับงานการหาเสียงทางการเมืองของอดีตประธานาธิบดีทรัมป์ (Donald Trump) เมื่อปี ค.ศ. 2016 โดยการใช้วิธีนำข้อมูลผู้มีสิทธิเลือกตั้งในสหรัฐอเมริกาจากเฟซบุ๊กมาสร้างแคมเปญชื่อ “อลาโม” (Alamo Campaign) ผ่านโซเชียลมีเดียด้วยการสร้างการโฆษณาชวนเชื่อ การให้ข้อมูลบางส่วนที่อาจจะจริงและเท็จ การศึกษาพฤติกรรมผู้มีสิทธิโหวตในการใช้โซเชียลมีเดีย การเพ่งเล็งรัฐที่มีผลต่อการเลือกตั้ง (Swing State) จนทำให้มีผลต่อการเลือกตั้งและมีการสอบสวนอยู่ในปัจจุบัน และจากภาพยนตร์สารคดีเรื่องนี้ ยังมีการเชื่อมโยงข้อมูลการ

ปฏิบัติการลักษณะดังกล่าวอีกหลายกรณีทั่วโลก เช่น การแยกตัวจากยุโรปของ สหราชอาณาจักร (Brexit) อาหรับสปริงส์ (Arab Spring) ความขัดแย้งในอิรัก ซีเรีย ลิเบีย และการนำมาใช้ทางการเมืองทั่วโลกเช่น ประเทศไนจีเรีย บราซิล อินเดีย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฮองกง และรวมถึงประเทศไทย เป็นต้น สิ่งที่เกิดขึ้นข้างต้นดังกล่าวถือว่าเป็นขีดความสามารถอย่างหนึ่งของทั้ง SC & IO ที่ใช้ปฏิบัติการร่วมกันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศอย่างเป็นระบบที่ไม่อาจจะแยกจากกันได้

การเตรียมความพร้อมด้านยุทธศาสตร์ในอนาคต: Preparing for The Strategic Future

เอกสารยุทธศาสตร์ชาติได้สรุปปัจจัยและแนวโน้มที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ (ยุทธศาสตร์ชาติ, ๒๕๖๑) ประกอบด้วย ปัญหาเขตแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ภัยคุกคามตามแบบและไมตามแบบที่มีผลต่อปัญหาความมั่นคงอื่น ๆ ในอนาคต ปัญหาความขัดแย้งของกลุ่มประชากรไทยด้านแนวคิดและความเชื่อ ปัญหาจากการขยายอิทธิพลและเพิ่มบทบาทของประเทศมหาอำนาจ ปัญหาด้านเศรษฐกิจและอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหายาเสพติด การค้ามนุษย์และลักลอบเข้าเมือง ปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร รวมถึงปัญหาที่สำคัญคือ สงครามพันทาง (Hybrid Warfare) สงครามข้อมูลข่าวสาร (Information Warfare) ปัญหาและแนวโน้มของปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวจึงต้องทำให้กองทัพต้องเตรียมความพร้อม รองรับภัยคุกคามดังกล่าวเหล่านี้ The Joint Staff in the joint Operating Environment (JOE) 2035 ของสหรัฐ ฯ (Ben Hatch, 2019) ได้คาดการณ์ว่าในอนาคตสงครามข้อมูลข่าวสารรูปแบบต่าง ๆ ดังกล่าวจะเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่งยวด มีผลกระทบอย่างรุนแรงและแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นจากทั้งที่เป็นรัฐต่อรัฐและองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ เพื่อเตรียมพร้อมรับมือปัญหาดังกล่าว ต้องจัดการและใช้ประโยชน์จากผลกระทบของการปฏิบัติของ SC & IO โดยการรวบรวมข้อมูล ประมวลผลเพื่อระบุสาเหตุ และตอบโต้อย่างทันถ่วงที นอกจากนี้การปรับเปลี่ยนโครงสร้างของกองทัพและองค์กรเพื่อรับมือกับภัยคุกคามดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ อังกฤษได้จัดตั้งองค์กรเพื่อควบคุมการเผยแพร่ข้อมูลเฉพาะแก่ชาวเยอรมัน โดยมีการควบคุมแบบรวมศูนย์ และจัดการเชิงกลยุทธ์ของแผนและการดำเนินการต่อเป้าหมายทั้งในประเทศและต่างประเทศ (Ben Hatch, 2019) และส่งผลต่อความสำเร็จในท้ายที่สุด ในช่วงสงครามเย็น (Cold War) ก็มีการดำเนินการโดยองค์กรที่จัดตั้งขึ้นของสหภาพโซเวียต ในการใช้ข้อมูลข่าวสารเป็นเครื่องมือในการสร้างความเสียหายให้กับเยอรมัน

ตะวันตก จากตัวอย่างเหตุการณ์ของ อังกฤษ รัสเซีย และสหรัฐได้นำมาสู่การปรับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของกองทัพและองค์กร ที่มีการปรับให้มีกรอบการดำเนินงานที่มีเอกภาพในการป้องกัน ตอบโต้ และการบูรณาการ ประสานความร่วมมือด้านข้อมูลที่มีการดำเนินการหลายโดเมน นาวิกโยธินสหรัฐ ฯ (Ben Hatch, 2019) ได้มีตำแหน่งรองผู้บัญชาการใหม่ที่รับผิดชอบด้าน SC & IO กองทัพอากาศสหรัฐ ฯ ได้เพิ่มเหล่าด้านข้อมูลข่าวสารและเปิดโรงเรียนทำการสอนฝึกอบรมเฉพาะด้านเทคนิค รวมถึงกองทัพเรือเปิดศูนย์พัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับสงครามสารสนเทศทางเรือ สำหรับประเทศไทยทั้งกองทัพและองค์กรของรัฐยังมีความเข้าใจในเรื่อง SC และ IO ในระดับหนึ่งที่ไม่มากนัก ในทางทหารซึ่งมุ่งเน้นใช้ในการปฏิบัติการทางทหารตั้งแต่สภาวะปกติ จนถึงสภาวะสงคราม แม้มีการเรียนการสอนในหลักสูตรทางทหารในระดับต่าง ๆ และรวมถึงในการฝึกในระดับต่าง ๆ ที่ให้ความสำคัญทั้ง SC & IO ในการวางแผนปฏิบัติการ แต่ยังคงจำเป็นต้องเรียนรู้ และเพิ่มทักษะกันมากยิ่งขึ้น ในขณะที่หน่วยงานอื่น ๆ ทั้งของรัฐและเอกชนก็มีการนำองค์ความรู้ดังกล่าวที่เทียบเคียงมาใช้ในชื่อที่แตกต่างกันไป และมีแนวโน้มเพิ่มการดำเนินการมากขึ้นตามลำดับ

สรุป

ด้วยความก้าวหน้าและความรวดเร็วในการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ทำให้การดำเนินการในการปฏิบัติการของ SC และ IO ต้องดำเนินการควบคู่กันและมีผลกระทบอย่างมีนัยยะสำคัญต่อการปฏิบัติการ เพราะฉะนั้นในการปฏิบัติการของ SC และ IO จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจ และศึกษาอย่างถ่องแท้เพื่อนำการปฏิบัติการทั้งสองมาสร้างความสมดุล สร้างกระบวนการสื่อสารได้อย่างต่อเนื่องกับเครื่องมือที่เหมาะสมทั้งระดับผู้บังคับบัญชา ผู้ปฏิบัติการ ผู้รับสาร และสนับสนุนประโยชน์ซึ่งกันและกันในทุกสภาวะ ตั้งแต่สภาวะปกติจนถึงสภาวะสงคราม และประสานสอดคล้องกันทุกระดับ ทำให้ต้องมีการพัฒนาแนวทาง กระบวนการปฏิบัติ ที่ประสานสอดคล้องและเป็นไปได้ในทุกสภาวะ การปรับโครงสร้าง การสื่อสารทางยุทธศาสตร์ การสื่อสารองค์กรและการปฏิบัติการข่าวสารของกองทัพ ด้วยการเพิ่มส่วนการสื่อสารทางยุทธศาสตร์และส่วนการประเมินผล และยังรวมถึงเสนอเปลี่ยนให้ไปสูเป็นหน่วยปกติ เพื่อดำเนินการอย่างเป็นเอกภาพ ต่อเนื่องเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง การพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลในสาขาปฏิบัติการต่าง ๆ โดยเฉพาะในสาขาที่ต้องใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยสนับสนุน อาทิ การปฏิบัติการเครือข่ายคอมพิวเตอร์ สงครามอิเล็กทรอนิกส์ ต้องพัฒนาทั้งด้านองค์บุคคล องค์วัตถุ และองค์ยุทธวิธี และพัฒนาแนวความคิดในการนำปฏิบัติการข่าวสารไปสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหารของกองทัพ ทั้งการทำสงครามและนอกเหนือ จากการทำสงคราม ได้

อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการใช้ Soft Power ได้แก่ การกิจการพลเรือน การปฏิบัติการจิตวิทยา การประชาสัมพันธ์ การทูตฝ่ายทหาร และการสื่อสารทางยุทธศาสตร์ การดำเนินการสร้างแผนงาน และโครงการ เพื่อพัฒนาบุคลากร จัดหาเครื่องมือยุทธโศภณในการพัฒนา และการสร้างความเข้าใจ ความเชื่อมโยง และการนำการปฏิบัติการ SC และ IO มาใช้ในการสื่อสารองค์กรและการปฏิบัติการข่าวสารควบคู่กัน ตั้งแต่ภาวะปกติจนถึงภาวะสงคราม รวมถึงการพัฒนาบุคลากรของกองทัพให้มีประสิทธิภาพตั้งแต่ปัจจุบัน เพราะบุคลากรกองทัพทุกคนคือ กำลังหลักสำคัญที่จะขับเคลื่อนกองทัพไปสู่มิติใหม่ที่ทันสมัย เท่าทัน และสามารถรองรับภารกิจได้หลายรูปแบบ (Multi-Purpose) และมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผนปฏิบัติการต่าง ๆ ที่ได้ปฏิบัติอย่างจริงจังที่กล่าวมาคือ หัวใจความสำเร็จของการปฏิบัติการ SC และ IO ในยุคปัจจุบันและอนาคต

บรรณานุกรม

- วิชัย ชูเชิด, พล.ท., รอง ผบ.สปท. บรรยายเรื่อง “แนวความคิดการสื่อสารทางยุทธศาสตร์เพื่อการป้องกันประเทศ และความมั่นคงแห่งชาติ” ณ วิทยาลัยเสนาธิการทหาร, ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.
- อภิศักดิ์ สมบัติเจริญนนท์, พล.ท., ปช.สปท. บรรยายเรื่อง “การสื่อสารทางยุทธศาสตร์ Strategic Communication : SC.” ณ วิทยาลัยเสนาธิการทหาร สปท., เมื่อ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๔.
- กองทัพเรือ. “หนังสือด่วนมาก ที่ กท.๐๕๐๕.๓.๒/๓๗๐ เรื่อง การขออนุมัติ คำสั่งการสื่อสารองค์กรและการปฏิบัติการข่าวสารของ ทร. ปีงบประมาณ ๒๕๖๔.” ลง วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓.
- จุมพล เฉลยถ้อย, พล.ต., เอกสารเฉพาะกรณีเรื่อง การสื่อสารทางยุทธศาสตร์และการปฏิบัติการข่าวสาร Strategic Communication : SC Information Operations : IO ของกองทัพไทย : แนวทางการดำเนินงานในอนาคต. (กรุงเทพมหานคร : กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๕๙.)
- U.S. Army. “Joint Pub 3-13 Information Operations”. February 2006
- US Joint Forces Command Joint Warfighting Center. “Commander’ s Handbook for Strategic Communication and Communication Strategic.” Version 3.0. 24 June 2010.

US Joint Forces Command Joint Warfighting Center. “Commander’s Handbook for Strategic Communication and Communication Strategic.” Version 3.0. 24 June 2010.

Department of Defense United States of America. “Information Operations Roadmap”. 2003.

U.S. Joint Chiefs of Staff. “Joint Pub 5-0 Joint Operations Planning”. 11 August 2011.

U.S. Joint Chiefs of Staff. “Joint Pub 5-0 Joint Planning”. 01 December 2020.

U.S. Joint Forces Command. “Strategic Communication”, 2010.

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐), ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๘๒ ก ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

นิวัต เนียมพลอย, น.อ., ความสัมพันธ์ภายในการปฏิบัติการข่าวสาร. Nniwat’s Blog.

<https://nniwat.wordpress.com>. สืบค้นเมื่อ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๓.

เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ, ความท้าทายสำคัญที่งานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ของภาครัฐที่กำลังเผชิญ. <https://www.iok2u.com>. สืบค้นเมื่อ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๔

Thaidigizen. ความท้าทายแห่งศตวรรษที่ ๒๑. <https://thaidigizen.com>. สืบค้นเมื่อ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๔

ศูนย์บริหารจัดการความเสี่ยง ม.มหิดล. ความท้าทายจากพลวัตของเทคโนโลยี.

<https://op.mahidol.ac.th/op/>. สืบค้นเมื่อ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๔.

Ben Hatch. “The Future of Strategic Information and Cyber-Enabled Information Operations.” <https://scholarcommons.usf.edu/jss/> สืบค้นเมื่อ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๔.

Netflix. “The Great Hack.” <https://www.netflix.com/th-en/title/80117542>. สืบค้นเมื่อ ๔ พฤษภาคม ๒๕๖๔.